

מקורות אוהק ל חשוון תשפג

התפילה כרעוא דרעווין

קובץ א תנא

תנא. התפילה היא עושה מהפכה ממש בעולם הפנימי לטובה, ולעומתה מתגדלת המהפכה לטובה בעולם החיצוני כולו, ביחוד באותן הקוים ששני העולמות מתחברים הם זה בזה. ונמשלה תפילתן של צדיקים כעתר, מה עתר זה מהפך את התבואה, אף תפילתן של צדיקים מהפכת מדותיו של הקב"ה ממדת רגזנות למדת רחמנות.

קובץ א תרסו

תרסו. התפילה פועלת לפי הערך של מהות הרצון של המתפלל. הרצון הטוב לגמרי, הוא מחוייב המציאות בעצמו, והוא איננו כי אם במקור העליון, אור אין סוף. וכל רצון מוגבל, לפי ערך טובו, ולפי ערך העומק של הטוב, כך הוא אומץ מציאותו, ולפי אומץ המציאות שלו, כך הוא אומץ גבורתו לפעול. וצדיקים גיבורי כח, הם וחפצם טוב, ולפי מדרגתו של כל אחד מהם בטובו, תפילתו פועלת. וצדיק בן צדיק, טוב רצונו יותר עמוק הוא מצדיק בן רשע, על כן תפילתו יותר נשמעת.

קובץ ז קלד

קלד. יסוד הקב"ה גזור גזירה וצדיק מבטלה, היא ההגנה הכמותית של המציאות, התפשטות החיים והחסד על פרטים מרובים, אף על פי שהתוך והאיכות מתקטן. וזהו החפץ האלהי, המתגלה על ידי אותה ההחשכה המצומצמת של רצון אלהי קשור בקשורים גופניים, שהוא רצונם של צדיקים. וזהו חוט שני עובר במערכת היש מצד האיכות, שהכמות במציאותה האמיתית כבר כלולה בה. לא יש מקום לשום חידוש והויה עולמית כלל. יסוד החסד העליון בא להחיות רוח שפלים, להכתיר עטרת תפארת משירות רשים של ריבוי כמות, הנראה ומתבלט על ידי סילוק האור האיכותי העליון, ומתוך כך מתרבה שפעת החיים של האיכות בדירותיהם של הקטנים בעלי הכמות. ותמיד באה שאיפת האיכות המבטלת את הכמות מיסוד העליון, ושאיפת הכמות המתטפלת אל האיכות מיסוד התחתון. עשיה, יצירות עד אין חקר, המון בריאות לאין תכלית, אורות נאצלים, נתפסים בהגיון ובלתי נתפסים, הכל הוא מעין כמות לגבי איכות עליונה, לגבי אור ממעל כל האורות, זיו כל הזיוים, שהמבטא מרשה את עצמו אחרי כל לחיצותיו לומר איכות כל האיכויות, עריגת העריגות, שאיפת השאיפות, חמדת כל החמודות, שההכחה והכליון בהכללה ביסודו הוא האושר היותר נבחר מכל הויה וישות. כי טוב חסדך מחיים. יסוד ענוגי הענוגים, המנצח את כל הגבלה, כל צמצום, כל מציאות וכל הקנאה. כלה שארי ולבבי, צור לבבי וחלקי אלהים לעולם. וכל עוד שהרצון הכמותי, שהוא תעודת היצורים, הולך הוא להרבות על ידה את תפוצות האורות של המקור האיכותי, האציל, העדין, המקודש, העליון, החזק, האדיר, הנאדר ונכסף עד אין קץ ותכלית, הרי הוא מיסוד מעשה צדיקים, הגדולים ממעשה שמים וארץ. אין זה קטרוגא דמאריהון, אלא השלמת החפץ ושכלול היצירה, שותפות להקב"ה במעשה בראשית, ושמחת הקב"ה, אבינו שבשמים, בבניו, לאמר נצחוני בני, נצחוני בני, וזמרו למי שנוצחים אותו ושמח. אבל כאשר תאות הכמות יורדת היא, ובונה לה רשות לעצמה, מגדל ועיר לעשות לה שם, הרי היא מתעכרת, יורדת ונשפלת, ויוצאת מתוך מעון השלום הנקדש, מתוך שלות הקודש והדרת חדות התפארת העליונה, אל המחשבים, אל הדינים הקשים, המארות והקטיגורים, המכחישים פמליא של מעלה. וכאן חוט המשקולת מעויינה היא, ושורש האמונה ושורש המרי כמעט שמתנגשים, וחוט השערה מפסקת ביניהם, שהקב"ה מדקדק בה עם צדיקים, וסביביו נשערה מאד.

קובץ ה רכט

רכט. התפילה היא מרוממת את הרצון, ומעלה אותו למרומי מקורו. משיבה היא את המהותיות התוכית של האדם אל האלהים, ובוזה הרצון של העתיד הגדול מתבסס. וכפי עומק ההכשר של יסוד הרצון להתעלות, ככה תהיה פעולתו. אי אפשר לשום תפילה לשוב ריקם, היא תופסת בכל אופן מקום בעולם, כפי אותה המדה האימוצית באימוץ היסודי שבה. ותפילתם של צדיקים דומה ממש כעתר שמהפך את התבואה, ומהפכת מדתו של הקב"ה ממדת רגזנות למדת רחמנות, והעולם והחיים מתכשרים להתפיס ולהאחד בצביון יותר עליון ורצוי מכפי מה שהיה לפני הבעתה של התפילה. כל תפילה מוסיפה תוכן חדש בעולם, מגוונת את החיים בגוון יותר בהיר, וממקור הכח היסודי מוסיפה ביקום חיל חדש. ויש תפילה של תפלות, נובעת מרצון עכור ומושחת, תועבה היא, ותועבה היא פועלת, מזהמת את החיים ומוסיפה תבערה יקודית ביסוד התוסס שביקום. זאת היא תפילה הבאה מתוך הסרת האוזן מן התורה. וכפי מדת הניגוד של התורה שבעומק הנפשיות שבתפילה, ככה גדולה היא תועבתה. והתפילה המתועבת, המנוגדת מהתורה ומנגדת אליה, גם היא פועלת את פעולתה, אבל פעולתה היא פעולה תועבה, וכפי רוב כחה, כן גדול הוא ניגודה אל התורה, וכפי עומק ניגודה, ככה גדול הוא התוכן המתועב

שלה, שבאה אחר כך תפילת ישרים, להפך את כל הערוך על ידי תפילת רשעים התפלה, ותסיסת חיים עליונים גדולה פועלת את פעולתה המנצחת. קול רינה וישועה באהלי צדיקים, ימין ד' עושה חיל, ימין ד' רוממה, ימין ד' עושה חיל.

קושיית שינוי הרצון

קובץ ח רמה

רמה. כשהשכלה האנושית מתעסקת בהתארים של האלהות, ובאה בסבך של מחשבה ביסוד ההויה ממקורה, בענין ההכרח והרצון. כשהיא מציירת לה את הרצון בכל החולשה שיש לו בהגון הרצוני שלנו, הרי היא ממאנת ליחש תואר רצון אל הבורא, מקור כל השלמות ויסוד כל הנצחיות. אמנם, אם מתוך השגה זו באה היא ליחש הכרח לתואר העליון, הרי היא נופלת לפח ומוקש הרבה יותר גדול מזה המוקש של תיאור הרצון. וצריכה היא על כרחה לרומם את הערך מעל כל דין של מהות רצון ומהות הכרח, ואחר כך תבוא לאותה ההבנה, שאם לשבר את האוזן אנו מתארים את התואר של רצון, הרי נקודת האמת העליונה משלחת שם את קויה, והננו עומדים במערכה של אורה, מה שאין כן אם מתארים את אותה הסיבה של ההויה בתואר של הכרח, הרי הענין מתכסה בחושך גס כזה עד ששום אור לא יוכל לחדור אליו. כי מקור החיים ואורו, על ידי תכונת תיאור הרצון הוא מתגלה, ואחר כך חלה עליו הארת ההבדלה באין ערוך, שלא להמשיל למדה זו של הרצון העליון שום תכונה מתכונת הרצון המוגבל שלנו. וחיים ברצונו, וכאמור פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון.

קובץ ב קמט

קמט. צריכים להשכיל, כמו שאין שייך זמן לגבי הנצחיות, ומכל מקום כל המציאות שיש בזמן ודאי כלולה היא בנצחיות בשלימות יותר גדולה, כן אין שינוי לגבי השיווי העליון, ומכל מקום כל קוי השינויים נמצאים בשוה ומשוה בשלימות יותר עליונה. ולא עוד אלא שכל מה שאנו חשים שינוי בכל הויה אינו כי אם לגבי דידן, אבל באמת הלא הכל הוא ענין אלהי יותר ממה שהוא דבר מופרד, באין ערוך, אם כן כל השינויים אינם שינויים, כי אם מציאויות שוות ומתמידות. והננו באים לסדר תפילה ועבודה, וכל ההופעות שבאות לנו על ידי כל מיני ההזרחות, בתוכן שלם, והדבקות האלהית משעשעת את רוחנו.

קובץ ב עב

עב. אין היזק לסלק את הרצון מהאלהים, מפני שהוא תואר מוגבל. אבל ההכרח הוא בודאי יותר מוגבל, ועל כל פנים לא פחות מהרצון, אם כן תחת רצון והכרח מוכרח להמצא תאר יותר עליון משניהם, שאין לנו בו שום ציור כלל באיזה אופן לסמנו. כמו כן אין היזק לסלק הכונה ממנו, אבל המקרה הוא בודאי מסולק, שהוא יותר שפל ורפוי במהותו מהכונה, וממילא מוצאים אנו ענין נעלה משני המושגים של מקרה ושל כוונה ביחד, שהוא הגורם את הפעולה ההויית, שהיא בהכרח מופעת מהאלהים.

קובץ א ק

ק. אצל האלהות הזמן הוא נצחי, על כן איננו זמן, מכל מקום אינו אובד שום יתרון שיש לזמן באשר הוא זמן. הגבול הוא באין סוף, וממילא איננו גבול, ומכל מקום איננו אובד את היתרון שיש לגבול באשר הוא גבול. השינוי הוא שיווי, ומכל מקום איננו אובד את היתרון שיש לשינוי. ואנו יכולים לדבר בהשגת אלהות מה שאנו משיגים מצד הזמן, הגבול והשינוי, ואנו יודעים שהדיבור הוא מצד הנצח, האין סוף והשיווי. וכל המתראה בזמן, גבול ושינוי, הוא אספקלריא שאינה מאירה, המקבלת מנצח, אין סוף ושיווי, שהוא אספקלריא המאירה.

קשיים להתפלל

קובץ א עב-עג

עב. התפילה היא פועלת אימוץ הרצון וחלישות הרצון. כלומר, אימוץ הרצון הטוב, המוסרי, הקדוש, וחלישות הרצון הפראי, הרע. להמטרה של חלישות הרצון, אין צריך כל כך הרמת התכונה הנפשית. ההכרה שהמוסר הוא נשחת אצלו, שהאדם מרגיש בעצמו, מסבבת לו יגון פנימי, ונפשו נפולה בקרבו. וכשהוא מתנפל בתפילתו, הרצון של הרע נחלש, ועושה את פעולתו לטובה גם אחר התפילה, בשוק החיים. לא כן הוא עם אימוץ הרצון. ההכרה בהטוב, וההתעוררות להגבירו, צריך הארת רוח גדולה. ולפעמים על ידי מה שהאדם קובל תמיד על נפשו, וחושד את עצמו בפריעת מוסר, הוא מחזיק את כל נטיה של אימוץ לרעה ומזקת. וצריך על זה חשבון ברור, והארת גבורה, שידע את הצד הטוב שבקרבו, שתעודתו הוא שיתרומם על ידי התפילה, ויוסיף אומץ.

עג. עיקר הסרת הלב מן התפילה, הנהוגה ברור זה, הוא מפני שנקודת החיים של כנסת ישראל נתגברה, וחפץ הטוב הכללי נתאמץ בקרבה, והתפילה היא כרוכה תמיד עם הרעיון העתיק שהצד השלילי של

החלשת הרצון גובר עליה, ועל כן אין הדור מוצא בקרבה את גבורתה ויפיה. לגלות אנו צריכים את הצד של האור, את אותו הצד שגנוז שם חפץ הטוב, ולכרוך את התפילה עם הרעיון של הגברת הרצון. אז ינהרו רבים אל התפילה, וממילא תבוא גם כן המטרה של החלשתו של הרצון המכוער.

קובץ ב שכד

שכד. כאב לב בא על ידי תפילה כשאין עמה אור תורה, שהמחשבה תוהה מה בצע בהשתפכות הנפש, בצער הרוחני ההוא, וכי יש שינוי רצון למעלה, ואיזו תועלת יש בתפילה. ואף כשמאמין שלמרות כל הקושיות כך הוא הדבר, והתפילה מועלת, לא מפני כך יחדל הלב מכאבו. אבל עם תורת אמת, חודרת הבינה על דבר הערך הגדול של הופעת הרצון ברום גדלו, בהבלטתו והוצאתו מן הכח אל הפועל, ולפי המדה שהאדם יותר מלא אור קודש, שרצון עצמו הוא יותר טהור ואידיאלי, ככה יותר קשור הוא רצונו בעומק גדול של הישות ההוייתית, וכן רצונו פועל באמת במערכות ההויה. וזאת היא פליאת יצירת תמים דעים, שכל שינוי אין שינוי בערכו, וכל קיום אינו שולל שום שינוי בחקו, כי אור עליון זה הוא למעלה מכל שאלת השינוי, ואי השינוי והקיימות, כמו השינוי, שניהם יחד הם ערכים שאינם הולמים יחס לעליוניות האלהית. וכל מה שהוא מתפשט בכל, וכל מה שיש בו טוב משום איזה צד, אי אפשר שיהיה נמנע מצד איזה חק עצמותי באלהים, כי אם כל טוב הווה וישנו.

קובץ ג סז

סז. לצדיקים גדולים התפילה קשה מאד, מפני שאין להם שום רצון עצמי כלל, והכרתם הגדולה, הקשורה באמונתם הבהירה באור החסד האלהי, היא ממתקת להם את הכל, ואיך יתפללו להנצל מאיזו צרה, והרי אין להם שום צרה במציאות. אמנם אחרי ההעמקה הגדולה שבאה אחרי העליה, שסוף כל סוף האדם וצרכיו, העולם והחיים וכל קישוריהם, כל ההרגשות והנטיות וכל התביעות הטבעיות, החיים ואהבתם, קניניהם וערכם, הכל הם תכסיסי האורה של החסד הגדול אשר אמר עולם יבנה, והתפילה בעצמה, הבעתה ונטיותיה, ועצם הטבע של החפץ לסדר כל הענינים שבעולם בעינם וצביונם, החיים, הכבוד, העושר, הבנים, השלום, השמחה, השובע והמנוחה, ועל גביהם החכמה וקדושת הרצון והעונג, כולם יחד גילויי חסד עליון הם, שהתפילה בכל עת, וביחוד בעת צרה, מבלטת את ערכם המלא, והחפץ המתגלה מאור נשמת רצון הפנימי אשר לצדיקים יסודי עולם, שההופעה האלהית העליונה מחיה את נשמתם תמיד, הוא בעצמו אחד מיסודי החיים ובנין ההויה, כנשימת האויר, כאכילה ושתייה, כבנין זריעה, כרפואה ורחיצה – בזה ישוב רוח התפילה לפעם את הצדיקים ישרי הלב, ויעזבו את השררות העליונה החודרת בכל מכמני ההויה, שכל חפץ בטל לגבה, וישארו עבדים לקונם, שופכי לב כמים, מבקשים רצון, חיים, בריות גופא ונהורא מעליא.